

JK

Enquête-onderzoek
naar het therapieverleden
van de leden van de
Vereniging Demosthenes

zomer 1991

DEMOSTHENES

Lustrumcommissie

Wim van Alphen (SVS)
André Beks (Demosthenes)
Anita Klein Gunnewiek (Demosthenes)
Kitty van Melick (Demosthenes)
Theresia Pruijnboom (SVS)
Irene Smit

Verwerking gegevens enquête

Wim van Alphen
Mariëtte van Eekelen (Demosthenes)

Exemplaren van dit rapport zijn te verkrijgen bij:

Demosthenes/SVS
Postbus 119
3500 AC Utrecht

**Enquête-onderzoek
onder leden
van de
Vereniging Demosthenes**

I N H O U D S O P G A V E

- A. Inleiding
- B. Betekenis van de enquête; waarschuwing vooraf
- C. Resultaten van de enquête
- D. Conclusies
- E. Enquêteformulieren plus bijgeleidend schrijven

A. INLEIDING

In de zomer van 1991 heeft de vereniging Demosthenes ter gelegenheid van haar 25-jarig bestaan een enquête-onderzoek onder haar leden gehouden. Doel van het onderzoek was om inzicht te krijgen in het therapieverleden van de leden: welke therapieën hebben zij gevolgd, wanneer, hun beleving van de resultaten van de therapieën, de informatie die vooraf over de therapieën werd gegeven, enz. In het kort worden hier de resultaten gepresenteerd van deze enquête.

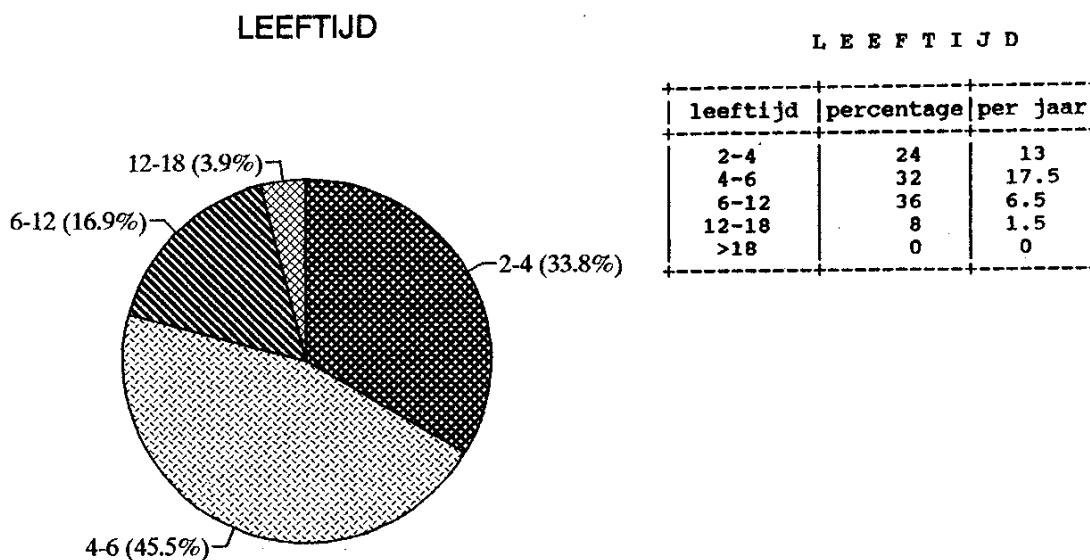
B. BETEKENIS VAN DE ENQUÊTE; WAARSCHUWING VOORAF ! Deze enquête heeft slechts een betrekkelijke waarde.

- Zoals bij alle enquêtes is de respons geen 100 %, waardoor het onduidelijk is welke waarde gehecht kan worden aan de wél terugontvangen antwoorden. In dit geval was de respons ca. 25 % (109 respondenten) van de ruim 430 geënquêteerden.
- Een tweede factor in de betrekkelijke waarde van de enquête is het feit dat zij niet onder een willekeurige groep stotteraars is gehouden, maar dat de doelgroep het ledenbestand van de vereniging Demosthenes was. Dit betekent dat aan het antwoord op enkele vragen geen bijzondere betekenis kan worden gehecht. Veel beter zou het zijn om op een aselechte wijze stotteraars te enquêteren.

C. RESULTATEN VAN DE ENQUÊTE

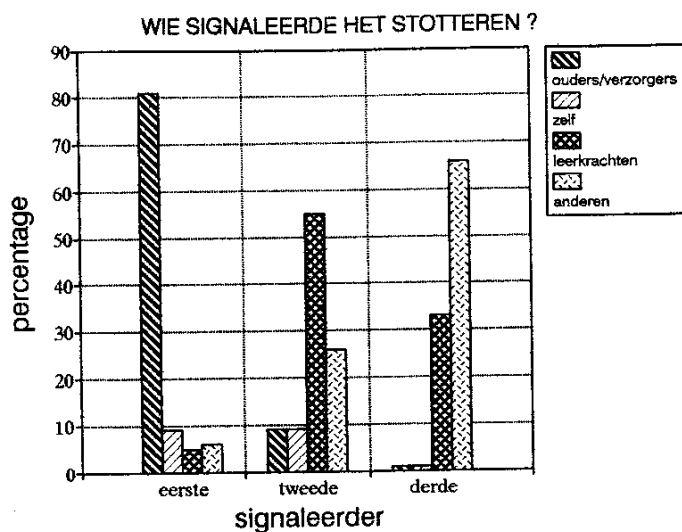
De verstuurde enquêteformulieren plus de bijgaande brief zijn opgenomen onder E. In het kort wordt hier een overzicht gegeven van de terugontvangen antwoorden (totaal 109 enquêteformulieren werden retour ontvangen).

1. Op de vraag: op welke leeftijd ontdekte u of een ander uw spreekproblemen, kwam het volgende antwoord:

Conclusie: duidelijk is dat in de leeftijd van 4 - 6 jaar het stotteren het vaakst werd signaleerd.

2. Op de vraag: Wie het stotteren voor het eerst signaleerde, werd als volgt geantwoord (percentages):

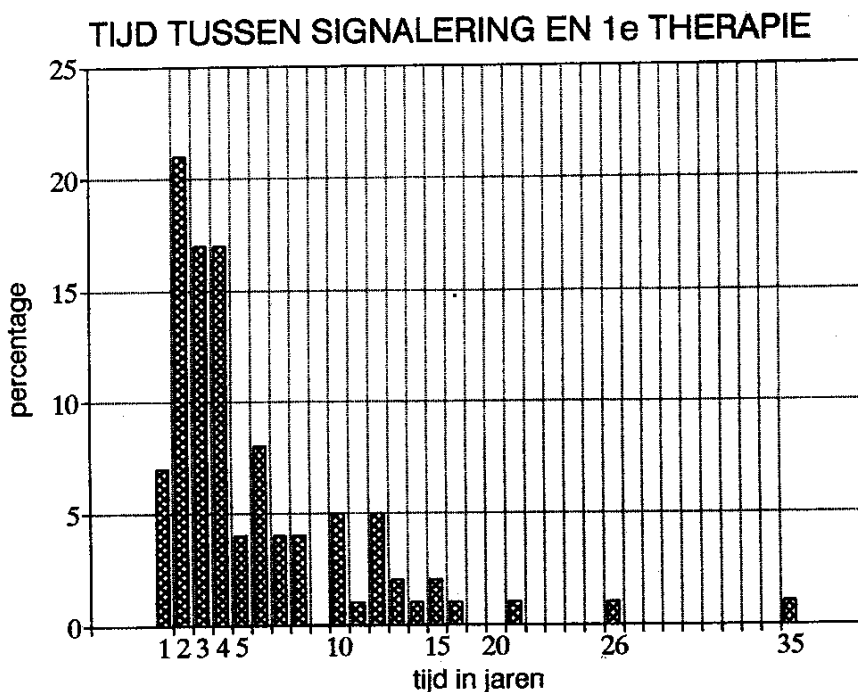
WIE SIGNALEERDE HET STOTTEREN ?

	eerste	tweede	derde
ouders	81	9	0
zelf	9	9	0
leerkrachten	5	55	33
anderen *	6	26	66

* consultatiebureaus
huis- en schoolarts
schoollogopedist
vrienden/kennissen
klasgenoten

Conclusie: Als eerste signaleerders werden voornamelijk de ouders/verzorgers genoemd. Als tweede signaleerders de leerkrachten. Opvallend is de relatief kleine rol als eerste signaleerders van huis- en schoolartsen en de schoollogopedist.

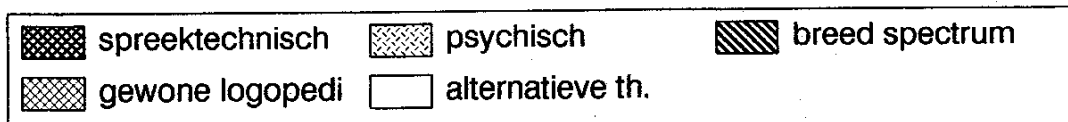
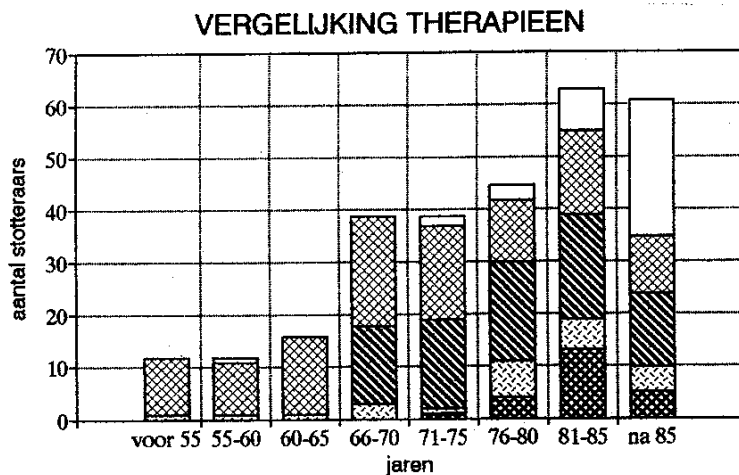
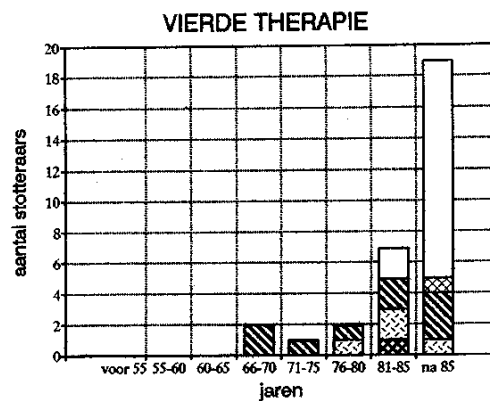
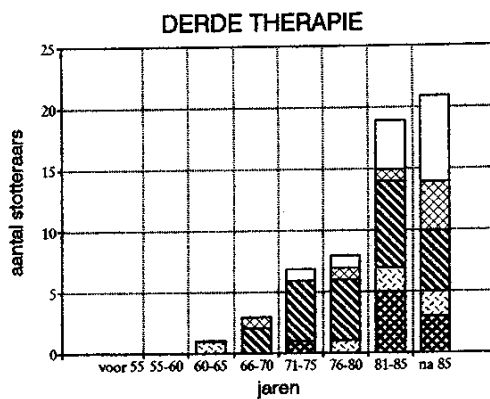
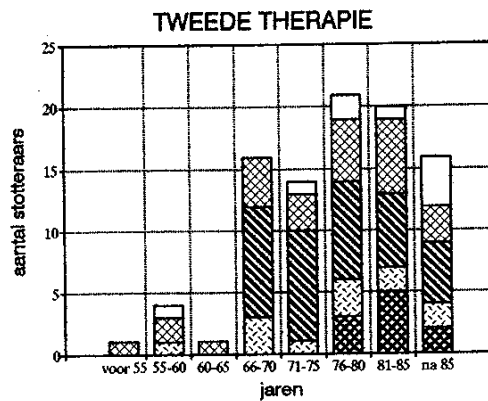
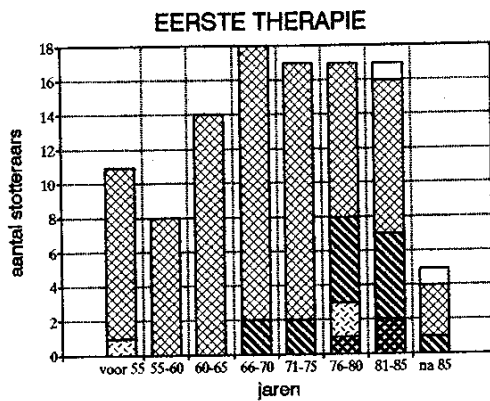
3. Op de vraag hoeveel tijd er verstreek tussen het ontdekken van het stotteren en de eerste therapie, werd het volgende beeld verkregen.

Conclusie: In de meeste gevallen wordt binnen enkele jaren met een therapie begonnen: 62 % binnen vier jaar. Opvallend is dat enkelen pas na vele jaren, één zelfs na 35 jaar, pas met therapie beginnen.

4. Welke therapieën werden achtereenvolgens gevolgd en wanneer ?
 Hierbij werd een verdeling gemaakt in:

- spreektechnische therapieën
- psychotherapieën
- breedspectrum therapieën
- gewone logopedie (hiermee wordt spraaklessen bedoeld)
- alternatieve therapieën, zoals bio-energetica, hypno-therapie, acupunctuur, haptonomie, alsmede de Hausdörfermethode.

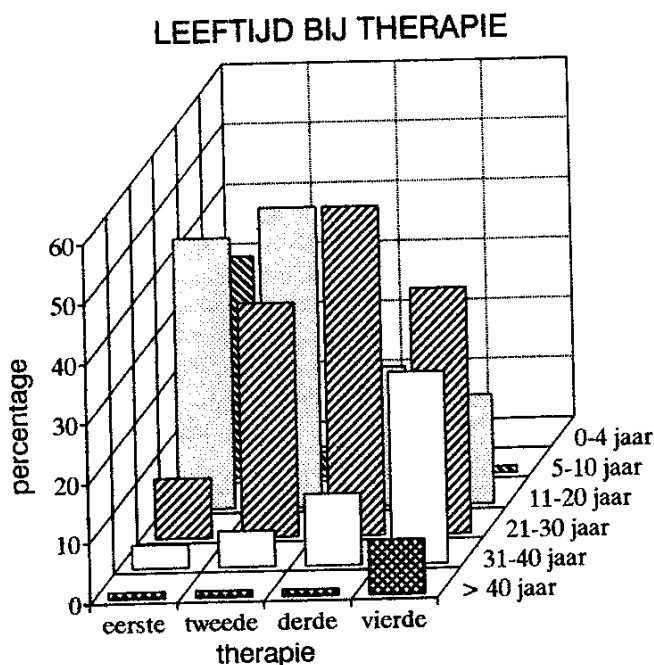

X **Conclusie:** Als eerst gevolgde therapie in de jaren vóór 1976 werd voornamelijk voor de gewone spraakles gekozen. Als tweede gevolgde therapie viel in de jaren na 1965 de keuze meer op breedspectrumtherapieën, vnl. de Doetinchemse Methode en op de psychische benaderingswijze. Na 1976 werd ook meer gekozen voor de strikt spreektechnische benadering. Als derde en vierde keuze zien we steeds meer de alternatieve therapieën gekozen worden. Met name de Hausdörfertherapie staat daarbij de laatste jaren sterk in de belangstelling.

Een veel genoemde volgorde in gevolgde therapieën was de volgende:

- gewone logopedie (50 - 70 jaren)
- Doetinchemse Methode (na 1970)
- eventueel een spreektechnische therapie (na 1975)
- Hausdörfer (na 1985).

X 5. Op de vraag wat was uw leeftijd bij de verschillende therapieën, werden de volgende antwoorden gegeven:

LEEFTIJD BIJ .. THERAPIE

	eerste	tweede	derde	vierde
0-4	3	4	9	1
5-10	37	28	10	3
11-15	25	22	13	15
16-20	20	8	28	6
21-25	8	23	27	35
26-30	2	16	8	17
31-35	3	2	4	15
36-40	1	4	1	9
> 41	1	1	1	9

	eerste	tweede	derde	vierde
0-4	3	4	9	1
5-10	37	50	23	18
11-20	45	39	55	41
21-30	10	6	12	32
31-40	4	1	1	9
> 41	1	1	1	9

Conclusie: de eerstgevolgde therapie werd op relatief jonge leeftijd gevolgd; later gevolgde therapieën op wat oudere leeftijd.

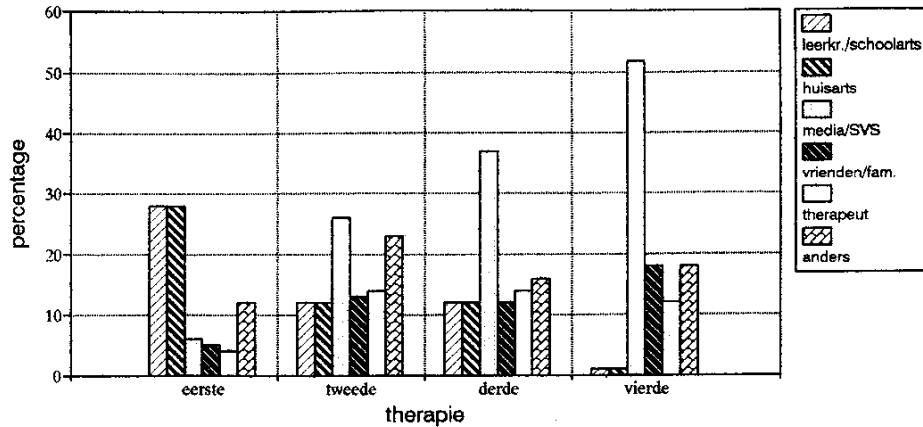
6. Hoe bent u met deze therapie in aanraking gekomen ?

	eerste	tweede	derde	vierde
leerkrachten/schoolarts	45	12	9	
huisarts	28	12	12	
media/publiciteit/SVS	6	26	37	52
vrienden/familie	5	13	12	18
therapeut	4	14	14	12
anders *	12	23	16	18

* anders
 zelf gezocht
 ouders
 maatsch. werk
 ac.ziekenh.

HOE MET THERAPIE IN AANRAKING GEKOMEN

Conclusie: Met de eerste therapieën kwam men vnl. via de leerkrachten en school- en huisarts in aanraking. Met latere therapieën kwam men meer via media, waaronder de SVS, vrienden en therapeuten in aanraking.

7. Kon u kiezen uit verschillende therapieën ?

KIEZEN UIT VERSCHILLENDE THERAPIEËN				
	EERSTE	TWEEDE	DERDE	VIERDE
NEE	71	53	26	9
JA	9	20	18	11

Conclusie: Bij de eerstgevolgde therapie kon niet worden gekozen, bij volgende therapieën in toenemende mate wel.

8. Wat was uw reden om juist voor deze therapie te kiezen ?

Voor 1970 bestonden er geen alternatieven of was men daar niet mee bekend. Veelal werd geen doelgerichte keuze gemaakt.

Na 1970 was er wel meer sprake van een doelgerichte keuze. Men liet zich leiden door een speciale aanpak. Velen gingen af op de publiciteit rond een bepaalde methode en kozen veel meer uit nieuwsgierigheid dan op basis van een goede afweging. Een aantal geënquêteerden gaven aan uit onvrede met de vorige therapie voor een andere methode te hebben gekozen.

9. Wat waren de tijdsduur en de frequentie van de therapieën ?

tijdsduur	aantal	tijdsduur	aantal	tijdsduur	aantal
< 1 jaar	53	3 jaar	15	6 jaar	2
1 jaar	65	4 jaar	4	7 jaar	2
2 jaar	46	5 jaar	5	10 jaar	1

Velen gaven aan meerdere therapieën doorlopen te hebben. Door anderen werd de vraag niet goed begrepen en bleef het antwoord open.

10. Hoe beoordeelt u de verschillende therapieën ?

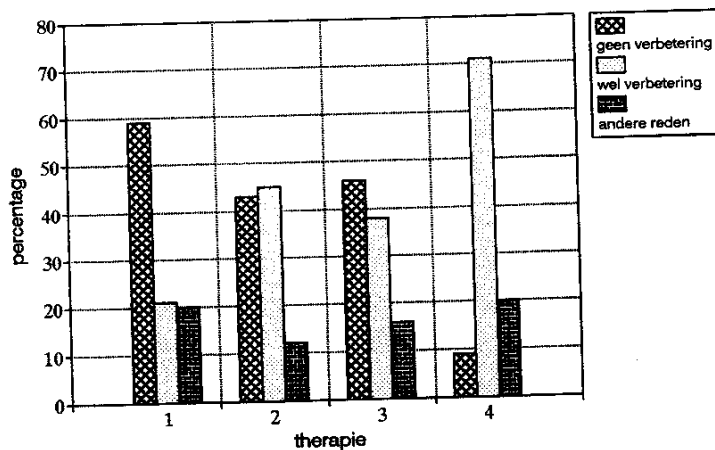
Met name de antwoorden op deze vraag zijn bijzonder suggestief, aangezien de leden van de geënkquêteerde doelgroep zich wellicht juist omdat bepaalde therapieën bij hen onvoldoende resultaat hadden, bij de vereniging Demosthenes hebben aangesloten. Aan een hier gepresenteerde negatieve score kan dan ook niet veel waarde worden gehecht.

BEOORDELING THERAPIE

A. SPREEKTECHNISCH	3 +	2 -
Del Ferro	6 +	10 -
B. PSYCHOTHERAPIE	9 +	7 -
C. BREEDSPECTRUM (o.a. D.M.)	76 +	4 -
D. GEWONE LOGOPEDIE	39 +	67 -
E. ALTERNATIEVEN		
- Hausdörfer	19 +	
- hypnotherapie	3 +	2 -
- fysiotherapie		2 -
- acupunctuur	3 +	2 -
- yoga		1 -
- bloenergetica	1 +	1 -
- haptonomie	1 +	
F. INDIVIDUEEL	8 +	2 -
G. ZELFHULP/OKFENGROEPEN	7 +	1 -

Conclusie: Nauwelijks te geven. Opvallend is wel de onverdeeld positieve score van de Hausdörfertherapie.

11. Om welke reden eindigde de therapie ?

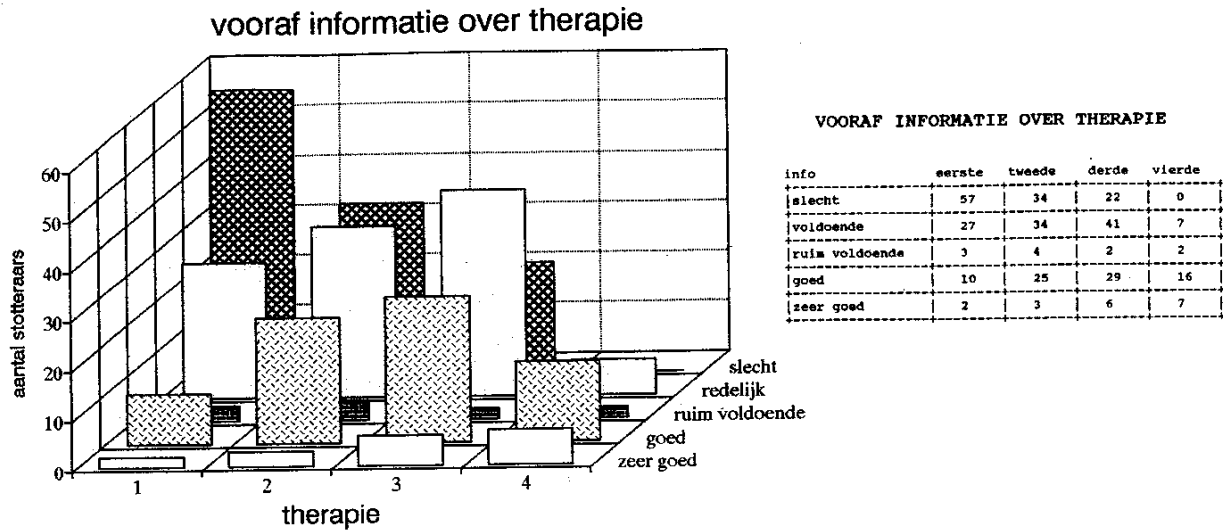
WAAROM EINDIGDE DE THERAPIE ?

REDEKEN	1	2	3	4
geen verbetering meer/ geen motivatie meer	59	43	46	9
wel verbetering/ doel bereikt	21	45	38	70
andere redenen *	20	12	16	20

* advies logopedist/therapeut naar andere therapie van school af/ verhuizing afstand/ kosten

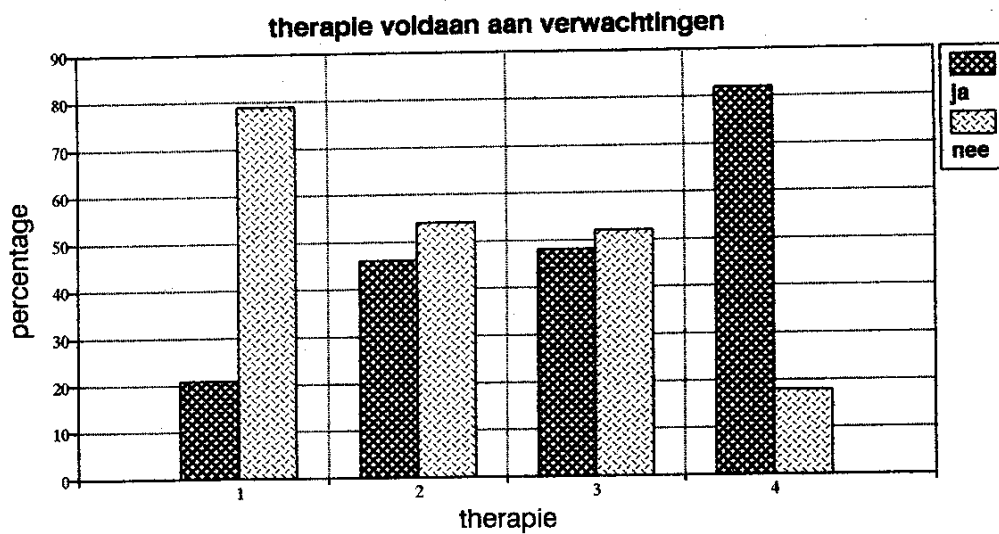
Conclusie: Bij de eerste therapieën wordt weinig resultaat geboekt. Bij een volgende therapie wordt meer resultaat geboekt. Opmerkelijk is dat slechts in ca. 6 % van de gevallen een therapie werd beëindigd op advies van de betreffende therapeut/logopedist. Ook blijkt dat slechts zelden direct met een volgende therapie wordt begonnen (< 5 %).

12. Hoe vond u de informatie die vooraf aan u werd gegeven over de aangeboden therapie ?

Conclusie: Bij de eerste therapieën werd de vooraf gegeven informatie als slecht ervaren; bij de volgende therapieën beter tot goed.

13. Voldeed de therapie aan de verwachtingen ?

Conclusie: De eerste therapieën voldeden niet aan de verwachtingen, de volgende therapieën meer. Gelet op de doelgroep een te voorspellen resultaat.

D. CONCLUSIES

1. In de leeftijdsperiode van 4 - 6 jaar werd het stotteren het vaakst voor het eerst gesignaleerd.
2. In de eerste signalering van stotteren spelen huis- en schoolartsen, alsmede schoollogopedisten nauwelijks een rol.
3. In 62 % van de gevallen werd binnen vier jaar na de eerste signalering van het stotteren begonnen met een therapie.
4. Als eerst gevolgde therapie in de jaren vóór 1976 werd voornamelijk voor de gewone spraakles gekozen. Als tweede gevolgde therapie viel in de jaren na 1965 de keuze meer op breedspectrumtherapieën, vnl. de Doetinchemse Methode en op de psychische benaderingswijze. Na 1976 werd ook meer gekozen voor de strikt spreektechnische benadering. Als derde en vierde keuze zien we steeds meer de alternatieve therapieën gekozen worden. Met name de Hausdörfertherapie staat daarbij de laatste jaren sterk in de belangstelling en scoort onverdeeld positief. Veelvuldig is gekozen voor het therapietraject:
  - .. gewone logopedie (spraakles)
  - .. Doetinchemse Methode
  - .. spreektechnische therapie
  - .. Hausdörfer
5. De eerstgevolgde therapie werd op relatief jonge leeftijd gevolgd; de volgende therapieën op wat latere leeftijd.
6. Met de eerste therapieën kwam men vnl. via de leerkrachten en school- en huisarts in aanraking. Met latere therapieën kwam men meer via media, waaronder de SVS, vrienden en therapeuten in aanraking. In toenemende mate is de berichtgeving in de media bepalend voor de keuze van een therapie.
7. Bij de eerstgevolgde therapie kon niet worden gekozen, bij volgende therapieën in toenemende mate wel.
8. Vóór 1970 bestonden er geen alternatieven of was men daar niet mee bekend. Veelal werd geen doelgerichte keuze gemaakt. Na 1970 was er wel meer sprake van een doelgerichte keuze. Men liet zich soms leiden door een speciale aanpak. Velen gingen af op de publiciteit rond een bepaalde methode en kozen veel meer uit nieuwsgierigheid dan op basis van een goede afweging. Een aantal geënquêteerden gaf aan uit onvrede met de vorige therapie voor een andere methode te hebben gekozen.
9. Beëindiging van een therapie vindt zelden (slechts in 6 % van de gevallen) plaats op initiatief van de hulpverlener. Slechts zelden (< 5%) wordt direct na een vorige therapie met een volgende begonnen.
10. Bij de eerste therapieën werd de vooraf gegeven informatie als slecht ervaren; bij de volgende therapieën veranderde dit in meer positieve zin.

Beste leden van Demosthenes,

Het kan vaak een hele tijd duren voordat u een juiste therapie of hulpverlener gevonden heeft die kan helpen bij het stotteren van uzelf of van uw kind. Demosthenes vindt dat hierin verandering moet komen. De vereniging denkt mee over het opzetten van een landelijk of regionaal centrum dat een deel van deze problemen zou kunnen ondervangen. In zo'n centrum kunnen stotteraars beter naar een voor hen effectievere therapie worden doorverwezen.

Voor een goede invulling en organisatie van zo'n centrum is het belangrijk dat we weten wat de mankementen zijn in de huidige informatie en hulpverlening. Wij willen u daarom verzoecken dit vragenformulier in te vullen. U kunt het formulier zowel anoniem als met naam terugzenden.

Het begrip "therapie" willen we graag ruim opvatten. Hieronder zetten we voor u de meest gebruikelijke therapievormen en hulpverleners op een rijtje. Als u echter een andere therapie heeft gevolgd, stellen wij het zeer op prijs als u die met naam zou willen vermelden.

Therapievormen kunnen zijn:

- A. Therapieën die hoofdzakelijk spreektechnisch gericht zijn, zoals bijv. webster-therapie, del ferro-methode.
- B. Therapieën die zich uitsluitend richten op het verminderen van spanning en negatieve emoties in spreeksituaties, alsmede het verbeteren van de eigen gedachten over zichzelf en hoe anderen over hem denken. Zoals bijv. een behandeling door een maatschappelijk werker, psycholoog of psychotherapeut.
- C. Een mengvorm van 1. en 2. Bijvoorbeeld de doetinchemse-methode, methode academisch ziekenhuis Rotterdam, methode logopedisch centrum Hoensbroek.
- D. De gewone logopedie.
- E. Alternatieve therapieën, zoals bijv. bio-energetica, hypno-therapie, acupunctuur, zelfhulpgroepen of hausdörfer.
- F. Individuele therapie
- G. Groepstherapie

Tijdens de congresdag op 28 september in het lustrumweekend van Demosthenes, heeft u de mogelijkheid mee te praten over de invulling en opzet van een diagnostisch centrum. In de Voor Herhaling Vatbaar van september '91 zal aan het lustrumweekend en de congresdag aandacht worden besteed.

Wij verzoeken u de enquête binnen een week terug te zenden, zodat we de uitkomsten tijdens de congresdag kunnen presenteren. Wanneer u net van vakantie terugkomt verzoeken wij u toch dit vragenformulier zo spoedig mogelijk naar ons toe te zenden. Hoe meer antwoorden we binnen krijgen des te beter beeld krijgen we van de situatie. U kunt het vragenformulier sturen naar:

Anita Klein Gunnewiek
Molecatenstraat 2
6825 GT ARNHEM

**Namens het bestuur van Demosthenes,
willen we u alvast bedanken voor uw medewerking.**

1. *Op welke leeftijd ontdekte u of een ander uw spreekproblemen?*

- 2 tot 4 jaar:
- 4 tot 6 jaar:
- 6 tot 12 jaar:
- 12 tot 18 jaar:
- 18 en ouder :

2. *Wie ontdekte uw problemen?*

(Naast één signaleerder is het mogelijk dat meer mensen aan de signalering hebben bijgedragen. Dit kunt u in cijfers aangeven, waarbij getal 1 voor de eerste ontdekker staat.)

- ouders/verzorgers :
- consultatiebureauarts :
- huisarts :
- schoolarts :
- leerkrachten :
- schoollogopedist :
- overig, en wel de signaleerder:

3. *Hoeveel tijd verstreek er tussen het ontdekken van het stotteren en de eerste therapie?*

- 0 tot 1 jaar:
- 1 tot 2 jaar:
- 2 tot 4 jaar:
- overig en wel:

4. *Welke therapieën heeft u achtereenvolgens gevolgd en in welk jaar begon u daarmee? A.u.d. aangeven welke therapievorm en hulpverlener, zie punten A t/m G van de begeleidende brief.*

- Eerste therapie: 19..
- Tweede therapie: 19..
- Derde therapie : 19..
- Vierde therapie: 19..

5. *Wat was uw leeftijd bij de:*

- Eerste therapie:
- Tweede therapie:
- Derde therapie :
- Vierde therapie:

6. *Hoe bent u met deze therapie in aanraking gekomen?*

- Eerste therapie:
- Tweede therapie:
- Derde therapie :
- Vierde therapie:

7. *Kon u kiezen uit verschillende therapieën? Zo ja, welke therapieën waren dat?*

- Eerste therapie:
- Tweede therapie:
- Derde therapie :
- Vierde therapie:

8. *Wat was uw reden om juist voor deze therapie te kiezen?*

- Eerste therapie:
- Tweede therapie:
- Derde therapie :
- Vierde therapie:

9. *Wat waren de tijdsduur en de frequentie van de therapieën?*

- Bijvoorbeeld: een jaar lang een half uur per week.
- Eerste therapie:
- Tweede therapie:
- Derde therapie :
- Vierde therapie:

10. *Hoe zou u deze therapie beoordelen: (slecht, voldoende, ruim voldoende, goed, zeer goed)? Wat heeft u aan deze therapie gehad, en wat heeft u gemist?*

- Eerste therapie:
- Tweede therapie:
- Derde therapie :
- Vierde therapie:

11. *Om welke reden eindigde de therapie?*

- Eerste therapie:
- Tweede therapie:
- Derde therapie :
- Vierde therapie:

12. *Vond u de informatie die vooraf aan u gegeven werd over de aangeboden therapie ... slecht, voldoende, ruim voldoende, goed of zeer goed?*

- Eerste therapie:
- Tweede therapie:
- Derde therapie :
- Vierde therapie:

13. *Heeft de therapie achteraf aan uw verwachtingen voldaan?*

- Eerste therapie:
- Tweede therapie:
- Derde therapie :
- Vierde therapie:

Naam van ouder:
Naam van stotteraar:
Adres:
Postcode en woonplaats: